

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Q. 7. Quandonam in particulari singulæ causæ cooperantes ad damnum,
tenentur ad restitutionem?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

gram procurare: & sic habet jus repetendi ab illis, quod pro illis Domino solvit, & quod ipsi dare debuissent. Neque enim alii sunt melioris conditionis, quia non fecerunt id, ad quod tenebantur; nec ille debet esse peioris, quia prior solvit id, ad quod alii tenebantur, & sic negotium ipsorum utiliter gessit. Quod verum est, quamvis alios induxerit; nam non fecit eis injuriam; quia scientes, & volentes induxit sine vi, vel fraude, neque mandavit, aut coëgit, neque suavit, ut in sui gratiam agerent, sed ob communem utilitatem, vel propriam cujusque: unde non censetur totum onus restitutionis in se suscepisse.

Quod si unus ex æqualiter obligatis nolit, aut non possit suam portionem restituere, ceteri tenentur hanc partem ferre, & æqualiter se dividere, v. g. Si tres teneantur æqualiter ad restituendum triginta aureos, & unus illos persolvat, eò quòd alii duo nolint, aut nequeant suas portiones restituere; postea verò alter eorum duorum velit restituere, hic tenetur priori ultra decem restituere quinque tanquam dimidium portionis, ad quam tenetur tertius, qui non vult, vel non potest restituere: nam tenetur, æqualiter cum eo, qui prius totum solvit, subire onus pro eodem tertio, cum sit æquè concausa damni.

Q. 7. Quando nam in particulari singula causæ cooperantes ad damnum, tenentur ad restitutionem?

Resp. Ad singula seorsim totidem paragraphis.

§. I.

De Mandante.

Resp. I. **I**S cujus mandato, sive expresse, sive tacito, alter motus fuit ad damnum inferendum, ex communi tenetur primario ad restitutionem. Quia talis est causa præcipua damni: nam ejus nomine, ac autoritate fit damnum; & mandans, seu jubens necessitatem quamdam moralem executori imprimit, qui censetur esse solum ejus instrumentum, *cùm is committat verè, cujus autoritate, vel mandato delictum committi probatur, cap. 6. de Sent. excom.* Imò tenetur refarcire non solum damnum, quod præcepit, sed etiam, quod ex mandato inde præter ejus intentionem secutum est, si res præcepta fuerit periculosa: quia tunc mandans censetur causa culpabilis talis damni, aut saltem dedisse suâ culpâ occasionem tali damno, ex cap. ult. *de Homic. in 6. ibi. Is qui mandat aliquem verberari, licet expresse inhibeat ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, si mandatarius fines mandati excedens mutilet, vel occidat, cùm mandando in culpâ fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.*

Dixi, tacito ut si quis famulo vel filio aut alteri qui ipsius imperio moveatur, dicat: vindictam ex tali opto, aut vellem ut tali inferretur tale damnum, L. 1. ff. *mandat.*

Resp. II. Ex communi si jubens ante damnum

num illatum mandatum revocet, idque mandatario innotescat, non tenetur restituere damnum postea illatum: quia jam non censetur causa damni, cum illud non proveniat ex mandato; tunc enim alter non agit ex vi mandati, nec mandantis nomine, sed suo nomine & motu. Secus, si revocatio mandati ante damnum non innotescat; quia tunc ex vi mandati damnum inferitur. Tenetur etiam mandans ad restitutionem licet mandatum revocaverit, si non impedierit subditum à damno inferendo; tunc enim tenetur ut non obstitans.

Resp. III. Si scias alterum paratum esse nomine tuo damnum inferre, nec impedias, cum possis, cohibendo, vel significando te nullatenus id velle, teneris restituere: quia censeris mandasse saltem tacite, aut certe taciturnitas tua censetur consensus, & approbatio. Deinde quisque tenetur ex justitia impedire, ne nomine ipsius, & tanquam aliquid sibi gratum damnum proximo injustè inferatur.

Sed an qui ratum habet damnum suo nomine factum, tenetur restituere?

Resp. Neg. Si neque expressè, neque tacite mandaverit. *Est communis.* quia talis nullatenus est causa damni: nam id quod posterius est tempore, non potest esse efficiens causa effectus præcedentis. Hæc autem Reg. 10. Jur. in 6. *Ratificationem retrahi, & mandato non est dubium comparari.* intelligi debet præ-

tertium de contractibus, qui alterius nescientis nomine celebrati, & à consensu ejus pendentes subsequente ratificatione confirmantur. Ratihabitio comparatur etiam mandato quoad culpam, & poenas in jure expressas, non autem quoad obligationem restituendi, nisi ea sit causa efficax, cur damnum inferatur, vel illatum non resarciatur.

§. II.

De Consulente.

Resp. I. **C**onsulens dicitur is, qui consilio, vel precibus, promissis, suggestione motivi, vel ostensione viæ nocendi induxit alium ad damnum inferendum. *Ex communi* tenetur restituere; quia est causa moralis, & injusta damni. Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.* Quod si sint plures consulentes, singuli tenentur ex æquo: nam omnes in damnum æquè influunt, cum omnium consilio alter motus sit ad damnum creandum. Idem dic de pluribus jubentibus.

Resp. II. Si consulens ante damnum illatum revocet consilium, *ex communi* tenetur adhuc resarcire damnum postea secutum, si consilium consistebat in ostensione utilitatis, vel delectationis inde percipiendæ, vel modi exequendi: quia tunc adhuc meritò censetur
causa

causa dampni, cum sit culpabilis causa motionis impressæ, ex qua damnum oritur, & quæ non tollitur revocatione; nam hac non obstante consilium semper remanet in motivo suggesto, vel viâ nocendi ostensâ: quemadmodum si ignem injeceris in res alienas, quæ postea incendio consumantur, teneris restituere quantumcumque postea coneris extinguere ignem. Ex quo patet disparitas inter revocationem talis consilii, & mandati: nam revocatio talis consilii non tollit omnem rationem agendi à consulente propositam, nec proinde motionem inde ortam: at revocatio mandati tollit omnem rationem agendi à mandante propositam, ac proinde omnem motionem ab ipso procedentem, cum mandatarius non agat nisi nomine mandantis, nec impellatur ad agendum, nisi ut ei obsequatur: hinc si mandans mandato suasionem addiderit, tenetur ratione consilii cum mandato conjuncti restituere damnum post revocationem illatum.

Quod si consilium consistebat in falsa doctrina, v. g. quod talis contractus esset licitus, qui tamen illicitus est, & consulens ante executionem illud revocaverit aperiendo illius falsitatem, *ex communi* non tenetur restituere: quia tunc efficaciter tollit causam dampni inferendi, & motionem à se impressam. Item qui precibus, blanditiis, vel promissis ad damnificandum induxit, & ante damnificationem ostendit sibi displicere, propositum mutasse,

& promissa revocare, non tenetur restituere; quia non est causa moralis damni postea illati; nam tollit penitus omnem rationem agendi à se propositam, & motionem à se impressam.

Resp. III. Qui minus malum consulit ad majus avertendum, non tenetur ad restitutionem, si consulit ut minus damnum eidem inferatur, cui inferendum erat majus: quia per hoc consilium nullum damnum alteri infert; imò majus impediendo, utiliter rem eius gerit, & tunc propriè non consulit damnum, sed potiùs imminutionem damni. At tenetur, si parato maius damnum inferre Paulo, consulat ut minus damnum potius inferat Petro, cui non statuerat inferre: quia consilio suo est causa iniusta damni Petro illati, & iniuriam infert Petro, nam quivis innocens habet ius, ne sibi inferatur damnum, etiam ad avertendum maius alterius. Et verò Petrus tam habet ius, ut servetur illæsus à minori illo damno, quam Paulus, ut servetur illæsus à maiori. Excipe nisi damnum Petri sit tam leve, ut teneatur ex charitate illud pati ad impediendum maius alterius pauperis; quia tunc non est rationabiliter invitus.

§. III.

De Consentiente.

Resp. **C**onsentiens, quo nomine intelligitur etiam approbans, favens, suffragium ferens, tenetur ad restitutionem, quando

quando per consensum, approbationem, favorem, suffragium, auctoritatem influit in actionem damnosam: nam qui hanc influit, est causa damni ex ea secuti. Influire autem censetur, quando ab ejus consensu, favore, approbatione, vel suffragio oritur.

Hinc qui suffragium injustum tulit ad damnificandum, ad sententiam, aut legem injustam, ad eligendum indignum in aliquod munus, vel Beneficium, tenetur de damno. 1. Si suffragium dedit, antequam essent sufficientia ad id suffragia, nihil obstante, quòd tamen si non suffragatus fuisset, idem damnum ab aliis factum fuisset. *Ita commun:* quia revera fuit cum aliis causa injusta damni; nam sine illo, aut alia simili causa superventura non fieret damnum. 2. Si ignoret esse sufficientem numerum suffragiorum; nam voluit esse causa damni per iniuriam. 3. Quamvis non dederit; nisi post suffragia sufficientia, si poterat adducere priores suffragatores ad revocanda sua suffragia iniusta: nam tunc ex officio ad id obligatur, admonendo, quæ sui erant officii, & recusando suum suffragium: & sic tunc tenetur de damno secuto, saltem tanquam mutus, vel non obstans. Imò tenetur etiam ut causa positiva, si suffragia sint revocabilia, ut cum publicè feruntur in consilio: quia tunc damnum non est efficaciter illatum ante ultimum suffragium, nam pendet non solum ex primâ prolatione suffragiorum sufficientium,

L 5

sed

sed etiam ex perseverentia in illis, quatenus postea non revocantur. Quare quamdiu suffragium revocari potest, nondum est efficaciter positum ad creandum damnum; ac proinde, qui dat ultimum suffragium simul positivè cum aliis concurrat ad damnum, perinde, ac si omnes simul suffragia irrevocabilia dedissent. Ita *De Lugo*.

Quod si maior pars iniquum suffragium ante te irrevocabiliter dedisset, ita ut nequeas impedire damnum, dissentiendo, & resistendo; peccas contra iustitiam suffragando, cum consentias iniustitiæ; sed iuxta multos non teneris resarcire damnum: hancque esse communem sententiam asserit Layman; quia non fuisti causa illius efficacis, cum iam antea irrevocabiliter illatum fuerit. Juxta alios teneris, quia etiam postremorum suffragatorum ut consentientium nomine damnum executioni mandatur.

§. IV.

De Palpone, seu adulatore, & laudatore.

Resp. **Q**ui adulatione, laudatione, vituperatione alterum ad damnum creandum inducit, v. g. ad vindictam, iniuriam patranda, laudando facinus, vel exprobrando ignaviam ob omissionem vindictæ, vel criminis, tenetur ad restitutionem, si alter ex tali laude, vel exprobratione motus sit ad damnum
infe-

inferendum: quia est causa moralis damni, nam se habet instar consulentis, proponendo laudem, vel ignominiae vitiationem ex facinore secuturam, velut motivum agendi.

§. V.

De Receptatore.

Resp. AD restitutionem tenetur, qui recursum, securitatem, & fiduciam alteri præbet ad damnum inferendum, vel ad non resarciendum illatum. Ut si recipiat domi damnificatorem, & non alios passim; si rem furtivam custodiat, ut furi servet; si ipsum furem, vel ejus instrumenta occultet, ita ut hinc incitetur ad damnificandum. Item caupo, vel alius recipiens aliquem consumentem bona aliena, ut filium familias impendentem bona parentum. Nam tales revera cooperantur damno, quippe sine illis, aut aliâ simili causâ hoc damnum non fieret, ex l. 3. ff. de incendio. *Non tantum qui rapuit, verum is quoque qui recepit, ex causis supradictis tenetur: quia receptores non minus delinquant quam aggressores.*

Qui verò furem, dum à licitoribus quæritur, occultat solum, ut ejus vitam conservet, non censetur ei cooperari, quamvis fur fortè è periculo elapsus, aliquando damnum aliis sit illaturus: nam damnum illud est merè casuale respectu occultantis, & præter ejus intentionem; illa enim actio per se solum ordinatur

ad

ad eripiendum miserum hominem ex præsen-
ti periculo vitæ, vel pœnæ corporalis: secus,
si furem ita occultaret, ut spem refugii impo-
sterum daret, qua fur fidens furta continuaret.

§. VI.

De Participante.

Resp. **D**upliciter quis participans dicitur 1.
qui solum particeps est prædæ; &
hic tenetur restituere tantum partem, quæ ei
obvenit; nam quo ad illam duntaxat fecit in-
juriam Domino, rem ejus injustè accipiendo.
2. Qui particeps est actionis damnosæ, præ-
bendo auxilium, operam, instrumentum, ad-
juvando ad executionem, vel explorando;
& hîc tenetur resarcire damnum pro rata, imò
totum, si alii non restituant suas partes: nam
est causa injusta actionis damnosæ, ideóque
totius damni ex ea orti. L. 21. ff. *de Furtis* &
caput. 6. *de Homic.* Sic tenentur, qui scalas ap-
ponit, vel eas sustinet fure ascendente, qui ex-
cubias agit, qui furem comitatur defendendi
causâ, qui ad confringendum, & asportandum
adjuvat, &c. Nec refert, quòd te non juvan-
te, damnum nihilominus factum fuisset; nam
eo ipso, quòd adjuvisti, fuisti concausa da-
mni, quod reverâ sine te non est factum; quare
participans non solum peccat mortaliter, juxta
illud Prov. 29. *qui cum fure participat, odit ani-*
am suam, sed etiam tenetur ad restitutionem.

§. VII.

§. VII.

De Causis Negativis.

Resp. I. **E**X communi negativè cooperantes ad damnum, sunt ii, qui non impediunt damnum, cum impedire rationabiliter possunt, & tenentur ex Justitia. Tenentur autem ex Justitia, qui tenentur ratione officii, muneris, vel contractûs; ut Superior, Princeps, Dux belli, Magistratus, bonorum Administrator, Pater, Tutor, Curator, famuli, custodes pecorum, agrorum, &c. & alii stipendio conducti. Non impeditur autem damnum tripliciter. 1. Tacendo, id est, non reprehendendo, non dissuadendo, non prohibendo, non clamando, &c. 2. Non obstando, id est omit-tendo subsidium, custodiam, opem vel operam ad impediendum damnum. 3. Non manifestando damnificatorem Domino, sive ante, ne fiat, sive post damnum factum, ut refarciatur, aut etiam non monendo ipsum damnificatorem de obligatione restituendi.

Itaque ex communi sententia, qui tenentur ex officio, vel contractu, aut quasi contractu impedire damnum alterius, si negligent impedire, peccant contra Justitiam, & tenentur illud refarcire; quia censentur causa moralis, & iniusta damni: nam hoc ipso, quod tenentur ex officio, vel contractu impedire damnum alterius, hic habet Jus, ut damnum eius impediant; ac proinde si negligent impedire, faciunt

ciunt

ciunt ei iniuriam damnosam. Et verò alter
 damnum patitur ob omissionem operæ ex
 Justitia debitæ ad illud impediendum, ideó que
 ob iniustitiam illorum: nam si hi fecissent id
 ad quod ex Justitia tenebantur, alter non pa-
 teretur damnum, quod proinde illis meritò
 imputatur.

Hinc ad restitutionem tenentur Principes,
 & Magistratus, & belli Duces, si non impediunt
 latrocinia, & iniurias subditorum: nam ex Justi-
 tia tenentur conservare jura, & bona subdito-
 rum: reditus enim, quos habent, sunt stipen-
 dia ad hoc instituta: idem dic de Judice & Ca-
 nonico, qui sine justâ causâ absunt, dum præ-
 vident aliquid iniquum esse gerendum, nam
 ex officio illud impedire, & contradicere te-
 nentur.

Resp. II. Qui solùm ex charitate tenetur im-
 pedire damnum alterius, si non impediat, cum
 sine magno incommodo potest, peccat qui-
 dem contra charitatem; sed *ex communi* non
 tenetur ad restitutionem: quia non peccavit
 contra Justitiam; nec censetur causa iniusta
 damni, cum alter non habeat Jus, ut damnum
 eius impediat. Secùs, si quis positivè confe-
 rat ad damnum proximi; is enim teneretur de
 damno, nam quilibet habet Jus, ne quivis alter
 ad damnum eius positivè cooperetur, cum ha-
 beat Jus, ne ei inferatur damnum, sine iusta
 causa, & auctoritate.

Hinc ad restitutionem tenetur I. Qui à fure
 pecu-

pecuniam accipit, ne clamet, ne indicet, vel id promissit gratis, quamvis damnum ex sola charitate impedire teneatur: quia hoc promissio furem animosiores, ac securiores reddit, & sic positivè concurret ad damnum. 2. Qui obligatum ex officio ad clamandum, vel impediendum, quovis modo impedit: nam iniuste impedit usum Juris, quod habet tertius, ut is clamet. 3. Qui clamare, vel obstare volentem, licet ad id ex Justitia non obligatum, impedit per vim, vel dolum; nam quisque habet Jus, ne quis eius defensionem, & bonum impediatur per vim, vel dolum, aliãve viam iniustam.

Sed ad quid tenentur Custodes agrorum, vinearum, sylvarum, si non impediunt damnum, vel non manifestent damnificatores, ut resarciatur?

Resp. Peccant contra Justitiam, & Religionem: quia agunt contra officium vel pactum, & Juramentum; tenenturque resarcire totum damnum. *Est communis.* nam ex officio, vel pacto tenentur suã custodiã, & delatione Dominum loci illãsum servare.

An autem teneantur restituere multas, quas Domini acciperent ex delationibus, si non deferant? Multi negant; quia, hi custodes constituuntur, non ut Domini locupletentur ex lucro pœnarum; sed ut custodiant rem commissam, & impediunt damnum; nec tenen-